

פרשת ראה

כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום וגו' לא תשמע (יג, ב-ד)

ויעוין במשך חכמה שהביא מהספרי (פסקא פ"ד) וז"ל או אל חולם החלום ההוא ולא חשוד למפרע. ופי' הגר"א דהנבואות שנבא קודם שנבא לעבוד ע"ז תשמע אליו שאינו נעשה חשוד למפרע, דכאן מיירי במי שהי' קודם מוחזק לנביא אמת כחנניה בן עזור. והק' מדוע לא ילפינן מכאן חזקה מן התורה אע"ג דאתרעי כמו הכא שהשתא נביא שקר הוא. ובתוספתא יליף חזקה ממה שאינו יוצא הרוצח עד מות הכה"ג ומוקמינן הכה"ג על חזקתו שהוא קיים. וצ"ע מאי ראי' דהא אינו רשאי ולהחמיר, והיינו דגם ללא החזקה אינו רשאי לצאת דהרי נתחייב בגלות ומשום הספק הרי עומד בחזקת חיובו.

וצ"ל מדהותרה דמו של הרוצח להגואל הדם, א"כ הכא אע"פ שאינו יודע אם הכה"ג חי באותה שעה, מותר להורגו דמוקמינן על חזקתו שהכה"ג חי. אבל כ"ז היכי דלא איתרעי, אבל היכי דאיתרעי לא ידעינן. ומכאן הלא נוכל למילף לחזקה היכי דאיתרעי, וכפי הנראה שאף אם אמר קודם לעבור על אחת ממצות האמורות בתורה להתיר לפי שעה כמו אליהו בהר הכרמל ואח"כ אמר נבואת שקר ג"כ נשמע אל דבריו הקודמים, ובזה הא הוי תרתי לריעותא, חדא דהוא משקר ועוד דמוקמינן דבר האסור אל חזקתו שהוא לא הותר וצ"ע.

ונראה לתרץ ע"פ יסוד הגרב"ד זיע"א (ברכ"ש קידושין סכ"א) בענין פסולו בשנים שאין לפוסלו למפרע, וביאר גדרו דלעשות פסול חללות או פסול עדות הוה דין כמו לחייב ממון דבעינן יקום ע"פ שנים עדים דבעי ראית עדים, וכ"ז שאין ראי' בודאי ל"ש לפוסלו ואין כאן ריעותא כלל. וזהו בי' הגמ' אר"ע מקוה פסולו ביחיד וכו' וע"כ מהני שם לשבור החזקה ע"י תרתי לריעותא, משא"כ בן גרושה וב"ח דבעי לפסולו עדים הרי כל זמן שאין עדים א"כ אין כאן כלל ריעותא בכשרותו ולא רק משום דהחזקה מכריע, וע"כ אף ע"י תרתי לריעותא אין כאן ריעותא כלל בחזקתו, ויעו"ש היטב בעומק דבריו.

ולפי"ז י"ל דגם בנביא אין אפשר לפסול נביא שהוא פסול הגוף בלא עדים, דלשבור חזקתו במה שהוא שקר הוי כמו לפסול אדם שהוא רשע דהרי באמת נתהוה רשע משו"כ. ונמצא דלפסול נביא הוי פסולו בשנים דבעינן ראי' עדים לזה, וא"א ע"י ספיקות לשבור חזקתו ואין ריעותא כלל בו עד שרואים ראי' ממש, וכל זמן שלא רואים שהוא משקר א"כ אין כאן ריעותא כלל ונשאר בחזקת הנביא, ולכן אין אפשר לפוסלו למפרע אפי' ע"י תרתי לריעותא. ולפי"ז גם הקושי' הראשונה מתיישב דע"כ אין אפשר למילף מכאן ראי' לחזקה דהכא גדר הדברים הוא דפסולו הוי בשנים ואין ריעותא בדבר ע"י ספיקות, ולא רק משום הכרעת הספק ע"י החזקה ודו"ק.

מקור: רבי חיים שלמה ליבוביץ שליט"א